

Sociologia del treball

Codi: 101151
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OB	3	2

Professor/a de contacte

Nom: Antonio Martín Artilés
Correu electrònic: Antonio.Martin@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Les classes es faràn en català i castellà

Equip docent

Pilar Carrasquer Oto

Prerequisits

L'estudiant ha de tenir l'habit de llegir i estudiar de forma sistemàtica.

Objectius

L'assignatura pretén afavorir el coneixement i la reflexió crítica al voltant del treball, entès en un sentit ampli, en el marc de les societats desenvolupades contemporànies. S'entén el treball com una relació social que defineix situacions i processos de desigualtat. Interessa, doncs, posar de manifest les distintes dimensions socio-organitzatives que emmarquen el treball i l'activitat laboral, els grups i actors socials que hi participen i les seves estratègies. Finalment, el domini de les eines i fonts estadístiques i documentals bàsiques sobre la matèria, també constitueix un objectiu central de l'assignatura. Aquests objectius lligats al contingut específic de la matèria, es complementen amb la finalitat de promoure la capacitat d'aprenentatge autònom i cooperatiu de l'alumnat.

Competències

- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.
- Avaluar les aportacions dels enfocaments sociològics a l'estudi de la cultura, l'educació, la interacció entre societat i medi ambient, la política social i el treball.

- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Comparar la lectura del treball, de l'ocupació i de les relacions laborals des de diferents ideologies presents en la realitat social d'Espanya i de Catalunya.
2. Comparar les accepcions per a diferents enfocaments teòrics sobre el treball, l'ocupació i les relacions laborals.
3. Definir els conceptes sociològics que interpreten el treball, l'ocupació i les relacions laborals.
4. Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
5. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Discriminar les explicacions de les desigualtats laborals entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics que aquests actors donen per descomptades.
8. Distingir els conceptes sociològics sobre el treball, l'ocupació i les relacions laborals que adopten els actors implicats en aquestes polítiques i conflictes.
9. Distingir els conceptes sociològics, així com els mètodes i les tècniques de recerca social comunament utilitzats per analitzar el treball.
10. Distingir les relacions d'ocupació, treball i negociació col·lectiva subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.
11. Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa al treball.
12. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
13. Identificar els fenòmens socials subjacents a les polítiques i els conflictes laborals.
14. Identificar les interpretacions socials del treball d'acord amb aquests enfocaments.
15. Relacionar els conceptes, els mètodes i les tècniques utilitzats per analitzar el treball amb els debats teòrics i metodològics generals.
16. Relacionar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa al treball, amb el context històric en el qual han sorgit.
17. Relacionar les explicacions de les desigualtats laborals amb els debats teòrics i metodològics generals.
18. Relacionar-los amb els debats sobre el capitalisme, el poder i la desigualtat.
19. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

INTRODUCCIÓ

Perspectives i enfocaments. Un diàleg interdisciplinari. Sociologia del Treball. Sociologia Industrial i de l'Empresa. Sociologia de les Relacions Industrials. Sociologia Econòmica.

El objecte de la Sociologia del Treball. La pluralitat de significats del treball. La construcció social del treball: el treball en les diferents cultures. El concepte de treball en els clàssics: Marx (alienació), Durkheim (anomia) i

Weber (racionalització). Treball i ocupació: models històrics. 5. La reconceptualització del treball avui. Marc conceptual: Definició de treball, ocupació i professió. Definicions i mesures estadístiques de l'ocupació (EPA, INEM i d'altres fonts).

PRIMERA PART: DIVISIONS DEL TREBALL

Divisió tècnica del treball. Racionalització del treball en el capitalisme. Divisió tècnica: tesi del control *versus* tesi de la productivitat. Els principis del taylorisme i del fordisme. Implicacions socials, sindicals i laborals del taylorisme- fordisme: norma d'ocupació, drets ciutadania social i cohesió social.

Divisió sexual del treball. Treball productiu i treball reproductiu. Gènere i desigualtat en el mercat de treball.

Producció i reproducció com àmbits interdependents. Models de reproducció en el capitalisme avançat.

Divisió Internacional del Treball. Teories del desenvolupament i de la modernització. Asimetries entre centre i perifèria. Globalització i efectes sobre la ocupació.

SEGONA PART: SOCIOLOGIA DE L'OCUPACIÓ I MERCAT DE TREBALL

L'objecte de la Sociologia de l'ocupació. Un diàleg entre sociologia i economia. El diàleg entre economia i sociologia en relació al mercat de treball. Definició del mercat de treball en la teoria econòmica clàssica i neoclàssica. Els límits de la teoria neoclàssica. Teories institucionalistes i marxistes del mercat de treball. Les bases teòriques de la segmentació.

Les relacions laborals: definició. Els actors socials: sindicats, empresaris i Estat. El conflicte a les relacions laborals. La negociació col·lectiva com generadora de normes. Les relacions laborals a Espanya.

Crisi i transformacions del model d'acumulació Keynesià-Fordiste: les transformacions de l'ocupació. La precarització de l'ocupació. Les reformes en el sistema de negociació col·lectiva. Les Reformes del Sistema de Benestar: pensions per desocupació i pensions de jubilació.

Polítiques d'ocupació a Espanya i a la Unió Europea. Els factors contingents de les polítiques d'ocupació. Els **Quatre Pilars** i les directives sobre l'ocupació de la UE. La inserció de les dones al mercat de treball. La posició social dels actors en les polítiques d'ocupació.

CONCLUSIONS

Tendències de la sociologia del treball.

Reptes i línies d'investigació en la sociologia del treball.

Metodologia

La dedicació de l'estudiant a aquesta assignatura es divideix en diversos tipus d'activitats, cadascun d'elles amb un pes determinat d'hores de treball.

- a) Activitats dirigides.
- b) Activitats supervisades.
- c) Activitats autònomes.

La metodologia docent s'adequa a aquest repartiment del treball.

1. Les activitats dirigides són activitats a l'aula, amb la presència del professor, i poden consistir en classes magistrals, seminaris i pràctiques sobre les lectures o be l'anàlisi de problemes i discussions de temes del programa. Les classes magistrals conjuntament amb l'exposició de fragment de textos en classe per grups tenen la finalitat de dinamitzar les classes de forma interactiva.
2. Les activitats supervisades són activitats dutes per l'estudiant fora de l'aula d'acord amb un pla de treball dissenyat i posteriorment tutoritzat i avaluat pel professor. En concret l'estudiant haurà

d'analitzar una base de dades i fer un tractament estadístic sobre el mercat laboral. Aquesta activitat es farà en grup. Aquestes activitats seran programades en les sessions de practiques. També a les practiques s'analitzaran materials de lectura, notes de premsa, taules estadistiques, etc.

3. Les activitats autònomes són totes aquelles activitats que fa l'alumne pel seu compte i d'acord amb les exigències del curs per tal de superar amb èxit l'assignatura, tal com lectures bàsiques i complementàries, estudi d'apunts de classe o totes aquelles activitats que complementen la formació que s'assoleix en aquest curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
ACTIVITATS DIRIGIDES I INTERACTIVES	86	3,44	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18
Debat lectures obligatòries	6	0,24	1, 2, 3, 4, 15, 18
Pràctiques a classe, comentari de taules, estudi de cas	10	0,4	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 18
Tipus: Supervisades			
Preparació dels textos que seran objecte de control a classe	16	0,64	1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 18
Redacció del treball de curs	16	0,64	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18
Tutories i comentaris d'examens	2	0,08	1, 2, 10, 12, 13, 14, 18

Avaluació

L'avaluació habitual de l'assignatura es planteja en forma d'avaluació continuada.

Els dos grups tindran el mateix criteri d'avaluació

Activitat. Avaluació continua: Assistència obligatoria (80% classes)	Valor
1. Activitats dirigides: Presentació i discussió textos bàsics. Identificació conceptes, recensió i comentari crític en grup (3 persones). Requereix presentació oral i escrita i discussió en plenari (3.000 paraules). (10% text escrit; 10% presentació oral). Els treballs es lliuraran el dia de la presentació. No s'acceptaran treballs fora de termini i/o que no compleixin amb les normes de correcció acadèmica.	20%
2. Activitats tutoritzades: Pràctica 1: Assaig de curs sobre un aspecte central i transversal a l'assignatura, d'acord amb les indicacions del professorat (treball en grup. Lliurament del text (5.000 paraules) el darrer dia de classe. Com en el cas anterior, no s'acceptaran treballs fora de termini i/o que no compleixin amb les normes de correcció acadèmica habituals	30%
3. Examen	50%

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Estudi de cas	30%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19
Examen Aplicació conceptes pràctiques (Primera part programa)	50%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19
Grup de discussió	20%	8	0,32	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19

Bibliografia**BIBLIOGRAFIA BÀSICA**

Köhler-H.D., Martín Arrtilles, A.. (2005) *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid: Delta Ediciones.

BIBLIOGRAFIA SUGGERIDA PER A LA CRÍTICA I ASSAIG.

Alonso, L.E. (2000). *Trabajo y postmodernidad: el empleo débil*. Madrid: Ed. Fundamentos.

Agulló, Esteban (2001). "Entre la precariedad laboral y la exclusión social: los otros trabajos, los otros trabajadores." [En Agullo, E. (coord): *Trabajo, individuo y sociedad*. Madrid: Pirámide.

Bauman, Z. (2000). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa.

Beck, U. (2000): *Un nuevo mundo feliz*. Barcelona: Paidós.

Boltanski, L. Chiapello, E. (2002). *El nuevo espíritu del capitalismo*. Madrid: Akal.

Borderías, C.; Carrasco, C.; Alemany, C. (comp.1994) *Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales*. Madrid-Barcelona: Icaria-FUHEM

Castel, R.(1995). *La metamorfosis de la cuestión social*. Barcelona: Paidós.

Castells, M. (1996). *La era de la información*. Madrid: Alianza Editorial.

Castillo Mendoza, C.A. (coord.1999). *Economía, organización y trabajo*. Un enfoque sociológico. Madrid: Pirámide.

Carnoy, M. (2000). *El trabajo flexible*. Madrid: Alianza Editorial.

Coriat, B. (1981). *El taller y el cronómetro*. Madrid: Siglo XXI.

Cortina, Adela (2001). *Ciudadanos del mundo*. Madrid: Alianza Editorial.

Dickinson; J.; Emler, N. (1987). "Los nuevos conceptos de trabajo." [En Hartley, J.F. (coord.): *Relaciones Laborales. La psicología de la influencia y del control en el trabajo*. Madrid: MTSS]

Fernández Steinko, A. (2002). *Experiencias participativas en economía y empresa*. Madrid: siglo XXI.

Gorz, A. (1995). *La metamorfosis del trabajo*. Madrid: Sistema.

- Handy, C. (1986). *El futuro del trabajo*. Barcelona: Ariel.
- Hyman, R. (2000). *Understanding unions*. London: Sage.
- Kern, M. Schumann, M. (1988). *El fin de la división del trabajo*: Madrid: Ariel.
- Maruani, M.; Rogerat, Ch., Torns, T. (dirs.) (2000) *Las nuevas fronteras de la desigualdad. Hombres y mujeres en el mercado de trabajo*. Barcelona: Icaria.
- Meda, D. (1998). El trabajo. *Un valor en peligro de extinción*. Barcelona: Gedisa.
- Muñoz Bustillo, R. (ed.2000). *El estado de bienestar en el cambio de siglo*. Madrid: Alianza Editorial.
- O'Brien, Gordon E. (1987). "La evolución del sentido del trabajo." [En Hartley, J.F.(coord.): op. cit.]
- Offe, C. (1992). *La sociedad del trabajo*. Madrid. Alianza Editorial.
- Perdiguero, T.G.(2003). La responsabilidad social de la empresa en un mundo global. Barcelona: Anagrama.
- Polanyi, K. (1989). *La gran transformación*. Madrid: La Piqueta.
- Pollert, A. (1993). *¿Adiós a la flexibilidad?*. Madrid: MTSS.
- Rifkin, J. (1997).. *El fin del trabajo* Barcelona: Paidós.
- Ritzer, G. (1995). *La McDonalización de la sociedad*. Barcelona: Ariel.
- Recio, A. (1997). *Trabajo, personas y mercados*. Barcelona- Madrid: FUHEM-ICARIA.
- Rodríguez; Jorge (2001). Capitalismo flexible y Estado del Bienestar. Granada: Comares.
- Sennett, R. (2000). *La corrosión del carácter*. Barcelona: Anagrama.
- Serrano, Amparo y otros (2001). "La experiencia subjetiva del trabajo en una sociedad en transformación." [En Agulló, Esteban (coord.): *Trabajo, individuo y sociedad*. Madrid: Pirámide.]
- Touraine, A. (1985). *El retorno del actor*. Barcelona: Gedisa.